

تنها نشریه تخصصی موزه در ایران

- موزه‌ها (فصلنامه)
- سازمان میراث فرهنگی کشور

○ کلتوم سلحشور

افزایش آگاهی و دانش بشری فعالیت می‌کنند. در کشور ایران، نیز با برخورداری از تمدن بسیار کهنه و دیرین، شاهد کشف و شناسایی آثار تاریخی بسیار مهم و گرانبگی هستیم که اکنون در موزه‌های مختلف نگهداری می‌شوند. آموزش موزه‌داری، اطلاع‌رسانی صحیح و به روز در جهت آشنایی مردم با این مراکز و نیز معرفی آثار موجود در این مراکز از جمله فعالیت‌هایی است که می‌بایست به طور جدی بدان اهتمام ورزید.

متأسفانه در این زمینه چندان فعالیت مهمی را در کشور مشاهده نمی‌کنیم. اکثر مردم با این مراکز بیگانه‌اند یا تعدادی از آنها که آشنایی دارند استفاده مناسب و بجا از این گنجینه گرانبها را نمی‌دانند. انتشار نشریه در این زمینه می‌تواند یکی از گام‌های مهم باشد. در سال ۱۳۶۰ برای نخستین بار مجله‌ای در زمینه موزه‌داری منتشر شد. مرحوم ذبیح‌الله

توجه مردم و متخصصان و اندیشمندان قرار گرفته‌اند و در واقع، بیشتر به منزله یک پژوهشگاه و آموزشگاهی مهم و حساس برای

آثار تاریخی بیان‌کننده تاریخ تمدن گذشته هر ملت است. حفظ این آثار نه تنها از جهت حفظ میراث گذشتگان ارزشمند و مهم است، بلکه از نظر بررسی پیشرفت و دستاوردهای آنها و نیز نحوه زندگی و سیر تمدن بشری و ارتباط آن با زمان‌های بعدی و تا زمان حال حاضر از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. دسته‌ای از این آثار از دل خاک پس از سالها و قرن‌ها مورد کاوش قرار گرفته و پس از شناسایی، مستند سازی و مرمت، جهت بازدید عموم و آگاهی و آشنایی نسل‌های بعدی در معرض دید مردم قرار می‌گیرد. برای نگهداری این اشیاء، باید محلی مناسب در نظر گرفته شود تا اولاً، ایمن باشد. ثانیاً، به شیوه مناسبی به بازدید عموم گذاشته شود. ثالثاً، زمینه مناسب برای پژوهش و بررسی این آثار فراهم باشد. این مرکز، موزه است. اکنون موزه‌ها به شکل روزافزونی مورد

موزه‌داری مورد بررسی قرار می‌گیرد. آقای جمشید کیانفر مقاله‌ای با عنوان «شمشیری از صدر اسلام» نوشته است که بررسی سرگذشت شمشیری است که در موزه نظامی مجموعه سعدآباد نگهداری می‌شود.

«موزه مردم‌شناسی حمام گنجعلی‌خان» به قلم شادروان حمید تاج‌الدینی مسئول بخش مردم‌شناسی میراث فرهنگی استان کرمان، سومین مطلب مجله است. این مقاله، بررسی نسبتاً کامل و دقیقی از تاریخچه حمام تاریخی گنجعلی‌خان و نیز وضعیت آن در سالهای ۱۰۲۰ هـ. ق (زمان ساخت حمام) در بردارد.

رسول بشاش کنزق مقاله «دو آجر نوشته عیلامی میانه در موزه میرعماد» را نوشته است که در واقع ترجمه دو کتیبه آجر نوشته عیلامی است. یکی مربوط به شوتروک نهونته پسر هلودوش اینشویشاک (۱۱۶۰ تا ۱۱۸۰ ق. م) و دیگری مربوط به اونس پنیریش پسر هومین نومنا (۱۲۳۵ تا ۱۲۵۵ ق. م) است که در این مقاله استنساخ، هجانویسی متن و ترجمه آن دوآمده است.

«دیدار از موزه بریتانیا» عنوان مقاله بعدی به قلم لیلادادگر است. سابقه موزه، وقایع و سیماها، بخش آموزش، انواع پانل (قاب - تابلو) و کاربرد آنها و دریافت اطلاعات کتبی، سرفصلهای این مقاله است.

مهناز رحیمی فر مقاله «نگاهی به موزه متروپولیتن و برخی آثار ایرانی موجود در آن» را نوشته است. این مقاله ضمن ارائه مختصری از تاریخچه موزه‌سازی و موزه‌داری در آمریکا،

معاونت معرفی و آموزش انتشار می‌یابد. موزه‌ها بیشتر به قلمرو موزه‌داری و معرفی موزه‌های ایران و جهان می‌پردازد. معرفی اشیاء تاریخی ایرانی و نیز مجموعه‌های ایرانی در موزه‌های داخل و خارج از کشور در دستور کار مجله قرار دارد. اگر چه کل مجله نقش مهم موزه‌داری را بیان می‌کند، مباحث تخصصی آموزش موزه‌داری نیز در آن پیگیری می‌گردد.

متأسفانه، باید اذعان کرد که این نشریه تنها نشریه موزه‌داری در ایران است که سالانه حداکثر دو شماره از آن چاپ می‌شود و آن نیز به طور مستمر و فصلی به دست مردم و علاقه‌مندان نمی‌رسد.

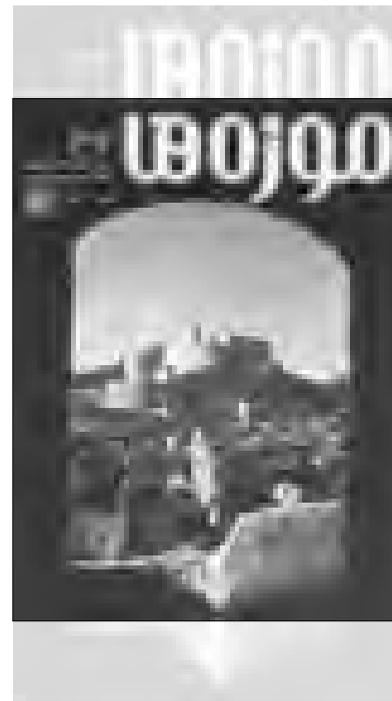
آخرین شماره این مجله مربوط به بهار ۱۳۸۰ است که بیست و هفتمین شماره به حساب می‌آید. جهت آشنایی خوانندگان و علاقه‌مندان شماره بیست و هفتم موزه‌ها معرفی می‌گردد:

به روال چند شماره اخیر نخستین مطلب گفت‌وگویی است با یکی از متخصصان و آشنایان به موزه، این شماره ویژه گفت و گو با خانم نوشین دخت نفیسی از پیشگامان رشته موزه‌داری در ایران است. در این مصاحبه ضمن اینکه با سوابق علمی و پژوهشی خانم نفیسی آشنا می‌شویم، مطالبی درباره موزه ایران باستان، تقابل موزه‌دار با باستان‌شناس، کتابخانه موزه ایران باستان، شکل‌گیری موزه آبیگینه و سفالینه‌های ایران، تدریس موزه‌داری خانم نفیسی و دیدگاه‌های موجود جهان درباره

بداعی به این مهم اهتمام ورزید و تابعیت شماره آن را راهبری کرد.

در واقع، مجله موزه‌داری ادامه مجله‌ای بود به نام هنر مردم که توسط خود مرحوم بداعی چاپ و منتشر می‌شد. مرحوم بداعی تا ۲۰ شماره از نشریه را به مدت ۱۷ سال چاپ و منتشر کرد و بعد از فوت ایشان، فرامرظالبی در سمت سردبیر مجله این فعالیت را دنبال کرد. اگر چه امتیاز مجله به صورت فصل‌نامه است، دست‌اندرکاران مجله عملاً در سال حداکثر ۲ شماره را آماده چاپ و انتشار می‌کنند. به طوری که طی ۲۰ سال فعالیت مجله، عملاً ۲۷ شماره چاپ و منتشر شده است. صاحب امتیاز این مجله، سازمان میراث فرهنگی کشور است که زیر نظر اداره کل گنجینه‌ها و نمایشگاه‌های

و بررسی فعالیت‌های موزه حکیم نظامی گنجوی مستقر در شهر باکو می‌پردازد.

در مقاله «موزه ملی هند» با مطالبی چون: تالار تمدن دره هندوکش، هنر موریان، سونگا و ساتاوا‌هانا، هنرگان‌درا و ماتورا، هنر دوره گوتیه، تالارهای حجارهای قرون وسطی، عصر مفرغ در هند، تالار عتیقه‌های مرکز آسیا و تالارهای مهم دیگر آشنا می‌شویم. این مقاله را شوبیتا پونجا نوشته و زروان لرستانی ترجمه کرده است.

«خصوصیات و شیوه‌های شکل‌گیری نگاره‌های ایرانی» از بتول احمدی اطلاعاتی درباره نگارگری ایرانی به خوانندگان ارائه می‌دهد. نویسنده معتقد است که میان ادبیات و نقاشی پیوندی ناگسستنی در تاریخ ایران وجود دارد و همواره نقاشی وسیله مصورسازی و به تصویر کشیدن اندیشه‌ها و افکار نویسنده کتاب بوده است و در همین رهگذر نیز زبانی همپای و همسوی کتاب یافته است. نویسنده در ادامه به ویژگی‌های نقاش ایرانی در گذر تاریخ می‌پردازد.

«موزه و دانش بشر (۳)» از الیان هوپرگرین هیل و ترجمه مهرداد وحدتی، «تجربه فعالیت در گروه‌های اجتماعی خاص» از وایانا فاینلی و ترجمه مصطفی زادگان و «دوره آموزش راهنمایان موزه‌ها» از رؤیا تاج‌بخش عناوین مقاله‌های بعدی مجله است. شورای بین‌المللی موزه‌ها (ICOM) به منزله سازمانی غیردولتی و وابسته به سازمان یونسکو در سال ۱۹۶۶ شکل گرفت. این

تاریخچه‌ای از ساخت و راه‌اندازی موزه متروپولیتین در پارک مرکزی نیویورک را آورده است.

نویسنده به بیان ویژگی‌ها و بخشهای مختلف موزه می‌پردازد و آن‌گاه با معرفی بعضی از اشیاء ایرانی موجود در موزه متروپولیتین به مقاله خود پایان می‌دهد.

مقاله «موقع گلشن و هنرمندان خالق آن» به بررسی و معرفی موقع گلشن می‌پردازد. این موقع یکی از مفصل‌ترین و معروف‌ترین موقع‌ها است که حاوی صدها تصویر و صورت‌پردازی و خط آثار از نقاشان و خطاطان معروف عمدتاً ایرانی ساکن دربار هندوستان است و به همت تعدادی از پادشاهان سلسله گورگانی هندوستان در طول زمان جمع‌آوری شده و کم‌کم شکل گرفته است. دعوت هنرمندان ایرانی به هند، سبک نقاشی ایران و هند، موقعات معرف جهان، موقع گلشن و پدیدآورندگان آثار موقع گلشن از دیگر مباحث این مقاله است. این مقاله را اکبر کرباسیان و شیرین کرباسیان نوشته‌اند.

«گنجینه عکسهای قدیمی در ایران» به بررسی مجموعه آلبوم خانه کاخ گلستان، سازمان اسناد ملی ایران، کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران، واحد اسناد تصویری مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران و عکسخانه شهر می‌پردازد که محمدرضا طهماسب‌پور به رشته تحریر درآورده است.

«موزه ادبیات نظامی در باکو» راسلیمان‌زاده نوشته است. این مقاله به معرفی

سازمان با هدف تشویق و ترغیب و پشتیبانی حرفه‌ای از ایجاد و گسترش موزه‌ها و نیز بهینه‌سازی عملکرد موزه‌ها و سازماندهی و همکاری و تبادل فرهنگی بین موزه‌ها و اعضای حرفه موزه‌داری در کشورهای یاد شده فعالیت می‌کند.

صفحه ۶۱ مجله گزارش نسبتاً مفصل بیستمین مجمع عمومی شورای بین‌المللی موزه‌ها (ICOM) است. کاخ گلستان، مجموعه‌ای ماندگار، عنوان کتابی است که در نشریه معرفی شده است.

صفحات نشریه با ارائه شش صفحه خبر پایان می‌یابد. ارائه خلاصه مقالات به زبان انگلیسی در شش صفحه پایانی از جمله مزایای این نشریه است.